

**Kommunövergripande
riktlinjer
för säkerhetsarbetet i
Kristianstads kommun**

Version 1.0

2007-10-16

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

Riktlinjer för systematiskt säkerhetsarbete i Kristianstads kommun

Systematiskt säkerhetsarbete innebär i grunden att regelbundet följa upp dagliga funktioner i verksamheten och yttre förhållanden som kan påverka dessa. Identifierade hot skall tillsammans med inrapporterade avvikelser eller incidenter ligga till grund för riskbedömning och därmed efterföljande beslut om eventuella insatser av olika säkerhetshöjande åtgärder.

- Riktlinjerna för systematiskt säkerhetsarbete har utformats utifrån kommunfullmäktiges fastslagna säkerhetspolicy och syftar till att förtydliga hur ställda mål skall uppnås.
- Riktlinjerna riktas till Kristianstads kommuns samtliga förvaltningar/bolag.
- Säkerhetsarbetet skall i första hand inriktas mot att:
- Identifiera områden som är mer riskutsatta än andra
- Införa och tillämpa metoder som syftar till att förebygga att risker utvecklas till skador eller oönskade händelser
- Minimera konsekvenserna av en inträffad skada/händelse

1. Säkerhetsorganisation och ansvar

Det är av stor vikt att det inom kommunen finns en uttalad säkerhetsorganisation med tydlig ansvarsfördelning. Genom samordning av kommunens och bolagens olika kompetensområden uppnås större möjligheter till ett effektivt säkerhetsarbete. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för all verksamhet som avser säkerhet (inkl. informationssäkerhet, beredskap och krishantering) i kommunen och anger inriktning för säkerhetsarbetet i dessa riktlinjer.

Riktlinjer:

- Kristianstads kommun skall ha en säkerhetsorganisation samt en krisorganisation med tydliga instruktioner.
- Ansvaret för att säkerhetsarbetet bedrivs i enlighet med såväl säkerhetspolicy som kommunstyrelsens riktlinjer, följer verksamhetsansvaret på alla nivåer.
- Alla anställda inom Kristianstads kommuns verksamhet är skyldiga att aktivt arbeta för ökad säkerhet.
- Kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare svarar under kommundirektören för samordning av säkerhetsarbetet.
- Det skall finnas en säkerhetsgrupp med representanter för varje förvaltning/bolag.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

- Förvaltningschef/VD skall utse en person för samordning av säkerhetsarbetet i respektive förvaltning/bolag som initierar, samordnar och följer upp säkerhetsarbetet inom den egna verksamheten.
- Ett säkerhetsombud skall finnas på varje kommunal arbetsplats.
- Säkerhetsuppgifterna skall skriftligen delegeras nedåt i organisationen.
- Styrdokument för säkerhetsorganisation och ansvar skall finnas.

2. Incident- och skaderapportering

Syftet med incident- och skaderapportering är i grunden att minska antalet skador, olyckor och tillbud i kommunen. För att lyckas med detta krävs ett aktivt förebyggande arbete där lärdom av tidigare inträffade händelser och incidenter dras. En noggrann rapportering av inträffade skador ger ett underlag till att identifiera och analysera risker i kommunens verksamheter. Motåtgärder kan därefter sättas in på utsatta områden och på sikt kan den totala säkerheten inom kommunen öka.

Riktlinjer:

- Den enskilde medarbetaren skall rapportera risker, tillbud och skador i kommunens centrala incident- och skaderapporteringssystem.
- Det skall finnas rutiner för polisanmälan vid incidenter och skadegörelse.
- Kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare skall bistå förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap om incident- och skaderapportering.
- Styrdokument för incident- och skaderapportering skall finnas.

3. Riskidentifiering

En riskidentifiering är en kartläggning över de säkerhetsbrister och risker som finns inom verksamheten, och utgör ett underlag för prioritering och planering av åtgärder.

Riskidentifieringen utgör grunden för det systematiska säkerhetsarbetet samt påvisar behovet av och utgör underlag för vidare riskanalys.

Riktlinjer:

- Förvaltningar/bolag skall årligen eller vid förändringar i verksamheten genom egenkontroll utföra en riskidentifiering för den egna verksamheten.
- Samtliga verksamhetsställen inom kommunens förvaltningar/bolag skall 1 gång per år genomföra en riskidentifiering för den egna verksamheten.
- Kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare skall bistå förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap vid riskidentifieringen.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

- Förvaltningschef/VD har ansvaret för att riskidentifiering inom varje verksamhetsställe utförs, dokumenteras och sammanställs enl. riktlinjer.
- Riskidentifieringarna för kommunens förvaltningar/bolag skall årligen sammanställas av kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare.
- Samtliga arbetstagare skall delta i säkerhetsarbetet och ge förslag på säkerhets- och trygghetsskapande åtgärder.
- Styrdokument för riskidentifiering skall finnas.

4. Riskanalys

En riskanalys är en fördjupning av den eller de risker som identifierats i riskidentifieringen. En riskanalys görs endast i de fall risken bedöms vara särskilt känslig eller om den är mycket kostsam att minska eller eliminera. I riskanalysen görs en bedömning av hur stor sannolikheten är att en viss oönskad händelse skall inträffa samt hur allvarliga konsekvenserna av den skulle bli.

För att minska konsekvenserna och möjliggöra fortsatt verksamhet efter en eventuell oönskad händelse är det av stor vikt att behovet av såväl akuta som långsiktiga åtgärder finns planlagda.

Riktlinjer:

- Riskanalys skall genomföras i de fall riskidentifieringen visar särskilt känsliga eller kostsamma risker.
- Riskanalys skall utföras av respektive förvaltning/bolag.
- Förvaltningschef/VD har ansvaret för att riskanalys inom varje verksamhetsställe utförs, dokumenteras och sammanställs enl. riktlinjer.
- Riskanalyserna för kommunens förvaltningar/bolag skall sammanställas av kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare, och uppdateras varje mandatperiod.
- Kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare skall bistå förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap kring riskanalyser.
- Riskanalysen skall utgöra underlag för handlingsplaner för undvikande av att risker realiseras och för att mildra konsekvenserna av en eventuell inträffad händelse.
- I riskanalysen skall åtgärdsförslag som syftar till att förebygga skador eller begränsa konsekvenserna vid en skada upprättas.
- Planer för hur förebyggande och skadebegränsande åtgärderna bör finansieras skall upprättas.
- Styrdokument för riskanalys skall finnas.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

5. Sårbarhetsanalys

Skillnaden mellan riskanalys och sårbarhetsanalys är att riskanalysen syftar till att göra en storleksuppskattning av risker i form av parametrarna sannolikhet och konsekvens.

Utgångspunkten är en riskkälla, och beräkningar görs för att bestämma hur stor risken är för ett system som utsätts för riskkällan. Sårbarhetsanalys fokuserar, i motsats till riskanalysen, på skyddsvärda system.

Sårbarhetsanalysen syftar till att identifiera och lyfta fram det skyddsvärda systemets svagheter i sin förmåga att stå emot och hantera påfrestningar. Det skyddsvärda systemet kan vara i form av t.ex. en befolkningsgrupp, en individ, ett objekt mm.

Vid genomförande av riskanalyser ställs frågor som ”vilka konsekvenser kan riskkällan orsaka och hur stor är sannolikheten att de inträffar?”. Vid genomförande av sårbarhetsanalys ställs istället frågor som ”vad är skyddsvärt, vad kan hota det skyddsvärda och hur är dess förmåga att stå emot påfrestningar?”.

Genom att utföra sårbarhetsanalyser utvecklar kommunen en bättre förmåga att hantera kriser och minskar på så sätt den totala sårbarheten. Sårbarhetsanalysen skall fungera som mål- och styrdokument för att öka riskmedvetenheten och skall ligga till grund för samordning av säkerhetsarbetet inom Kristianstads kommun och dess samverkande aktörer.

Riktlinjer:

- Samtliga förvaltningar/bolag i kommunen skall genomföra en sårbarhetsanalys för den egna verksamheten. Denna skall uppdateras varje mandatperiod.
- Sårbarhetsanalyser för kommunens verksamhetsområden skall sammanställas av kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare.
- Kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare skall bistå förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap om sårbarhetsanalyser.
- Respektive förvaltningschef/VD ansvarar för att sårbarhetsanalysen utförs och dokumenteras enl. riktlinjer i Kristianstads kommuns styrdokument för systematiskt säkerhetsarbete.
- Sårbarhetsanalysen skall resultera i underlag för planering och genomförande av åtgärder som minskar riskerna och sårbarheten samt ökar robustheten. Sårbarhetsanalysen skall även ge förslag till åtgärder som långsiktigt skapar god ekonomi.
- Styrdokument för sårbarhetsanalys skall finnas.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

6. Säkerhetsanalys

Syftet med säkerhetsanalysen är att undersöka vilka uppgifter i Kristianstads kommun som skall hållas hemliga och vilka anläggningar/verksamheter som kräver ett säkerhetsskydd med hänsyn till rikets säkerhet eller skydd mot terrorism. Även Kristianstads kommuns generella hotbild bör framkomma i analysen. Resultatet av säkerhetsanalysen används för att fullborda att det säkerhetsskydd som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning finns. Med säkerhetsskydd avses bl.a. skydd mot spionage, sabotage och terrorism, skyddsåtgärder för informationssäkerhet, tillträdesbegränsning, säkerhetsprovning etc.

Riktlinjer ang. säkerhetsanalys gäller även för kommunala bolag och andra bolag som överlåtit drift av kommunal verksamhet

Riktlinjer:

- Kommunstyrelsen skall utse en säkerhetsskyddschef enligt Säkerhetsskyddslagen (1996:627).
- Kristianstads kommun skall genomföra en säkerhetsanalys som skall revideras vid större förändringar i kommunen och/eller omvärlden som kan komma att leda till en förändrad hotbild.
- Säkerhetsanalysen skall utgöra underlag för eventuella säkerhetshöjande åtgärder.
- Kristianstads kommuns säkerhetsskyddschef ansvarar för att säkerhetsanalys utförs samt bistår förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap om säkerhetsanalys.
- Det skall finnas förteckning över vilka befattningar som skall säkerhetsprövas samt vilken säkerhetsklass de ska tillhöra.
- Säkerhetsprovning skall göras innan en person anställs på en befattning, eller på annat sätt, där denne får tillgång till information och anläggningar som har betydelse för rikets säkerhet.
- Styrdokument för säkerhetsanalys skall finnas.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

7. Informationssäkerhet

En stor del av kommunens information används, lagras och distribueras via datorer. Följaktligen är en hög säkerhet på de digitala informationssystemen ett krav för att kunna hålla en hög informationssäkerhet. Målsättningen med riktlinjerna är att skydda kommunens informationstillgångar mot alla tänkbara hot – interna eller externa, avsiktliga eller oavsiktliga.

För att få ett strukturerat och enhetligt sätt att arbeta med informationssäkerheten i kommunen skall alla verksamheter uppnå och upprätthålla likartad nivå. Informationssäkerhet gäller inte bara digitala informationssystem utan inkluderar även ”traditionell säkerhet” som berörs i andra punkter i dessa riktlinjer. För att informationen skall kunna skyddas krävs att samtliga verksamheter inom kommunen har kontroll över den egna säkerheten samt tar ansvar för de digitala informationssystem som används i verksamheten. För att möjliggöra detta skall Kristianstads kommun använda central myndighets ”Basnivå för informationssäkerhet” (BITS). Detta innefattar även genomförande av en analys av de informationssystem som finns i kommunen med hjälp av ”BITS Plus”.

Riktlinjer:

- Informationssäkerheten samordnas av kommunens säkerhetssamordnare. Denne skall bistå förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap kring arbetet.
- IT-avdelningen skall svara för de tekniska kunskaperna och åtgärderna gällande digitala informationssystem.
- Respektive verksamhet skall ha en namngiven systemägare.
- Information skall skyddas mot obehörig åtkomst.
- Informationens riktighet, sekretess och tillgänglighet skall säkerställas i samtliga miljöer.
- Informationssäkerheten i kommunen skall som lägsta nivå uppfylla central myndighets ”Basnivå för Informationssäkerhet” (BITS).
- Samtliga informationssystem skall analyseras med hjälp av ”BITS Plus”.
- Rutiner för utlämning av handlingar skall finnas.
- Rutiner och regler för åtkomst och säkerhet i kommunens datanät skall vara tydliga.
- Alla IT-incidenter, konstaterade eller misstänkta, skall rapporteras till och undersökas av IT-avdelningen.
- Styrdokument för informationssäkerhet skall finnas.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

8. Brandskydd

Systematiskt brandskyddsarbete (SBA) innebär att de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand vidtas. Åtgärder av teknisk karaktär kan vara anskaffande av utrustning för brandsläckning medan åtgärder av organisatorisk karaktär kan vara ansvarsfördelning, utbildning och information. Det systematiska brandskyddsarbetet syftar till att upprätthålla och kontinuerligt förbättra brandskyddet. Den skriftliga dokumentationen syftar till att underlätta arbetet genom att tydliggöra vilka tekniska och organisatoriska åtgärder som vidtagits och som kommer att vidtas.

Riktlinjer:

- Kristianstads kommuns anläggningar och egendom skall skyddas mot brand.
- Ägare och nyttjanderättshavare till byggnader och andra anläggningar inom kommunen har det fulla ansvaret för brandskyddet och skall aktivt bedriva systematiskt brandskyddsarbete.
- Vid varje verksamhet skall det finnas en ansvarig för brandskyddet.
- Räddningstjänsten skall aktivt och kontinuerligt sprida viktig information och vara rådgivande inom sitt verksamhetsområde.
- Styrdokument för systematiskt brandskyddsarbete skall finnas.

9. Fysisk säkerhet

För att minska antalet inbrott, stölder, skadegörelse och sabotage i Kristianstads kommuns anläggningar och egendom krävs ett fullgott skydd. Genom förebyggande insatser, vilka kan vara av både tekniska och organisatorisk karaktär, kan antalet inbrott minskas och genom tidig upptäckt konsekvenserna begränsas. Tekniska skydd kan dock inte helt eliminera möjligheterna för obehöriga att beträda lokalerna, utan skall ses som ett komplement till övriga förebyggande rutiner.

Riktlinjer:

- Kristianstads kommuns anläggningar och egendom skall skyddas mot skada.
- Det skall finnas rutiner för klottersanering.
- Det skall vid anläggningar med högt skyddsvärde finnas rutiner för bevakning/rondering.
- Förebyggande åtgärder i den yttre fysiska miljön skall vidtas för att minimera inbrott, stöld och skadegörelse.
- Samtliga av Kristianstads kommuns fastigheter med skyddsvärde skall ha inbrottslarm.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

- Det skall, i samtliga av Kristianstads kommuns fastigheter, finnas lås- och passersystem anpassade till det skyddsvärda och rutiner för nyckelhantering.
- Kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare skall bistå förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap kring fysisk säkerhet.
- Styrdokument för fysisk säkerhet skall finnas.

10. Personsäkerhet

För att skapa en trygg och säker miljö för kommuninvånare, anställda och andra som berörs av kommunens verksamheter krävs ett väl fungerande skydd för den personliga säkerheten. Förebyggande åtgärder kan vara av både teknisk (överfallslarm etc.) och organisatorisk karaktär (rutiner etc.). Av stor vikt är att särskild uppmärksamhet ägnas åt de grupper av anställda som löper större risk att utsättas för våld och hot.

Hot eller våld på arbetsplatsen innebär att de anställda upplever arbetsmiljön som otrygg. Enskilda angrepp mot politiker eller tjänstemän är allvarliga incidenter dels mot den enskilde men också mot vårt demokratiska samhälle.

Riktlinjer:

- Det skall vara en trygg och säker miljö för kommuninvånare, anställda och andra som berörs av kommunens verksamheter.
- Fysisk och psykisk ohälsa skall förebyggas.
- Det skall finnas rutiner för våld och hot i arbetsmiljön.
- Det skall finnas rutiner för fysisk och psykiskt omhändertagande.
- Vid planering av personsäkerheten skall arbetsgivaren beakta behovet av omedelbart stöd till den drabbade i situationer med uttalat hot.
- Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt riskutsatta grupper/enskilda personer och åtgärder skall vidtas för att minimera eller, om möjligt, eliminera risker för hot och våld.
- Rutiner för bombhot skall finnas vid anläggningar där sådana typer av hot kan förekomma.
- Politiker och anställda i Kristianstads kommun skall utbildas för att få ett högt säkerhetsmedvetande och kunskap om hur en hotfull situation bör hanteras.
- Rutiner skall finnas för säkerhet och trygghet vid ensamarbeten.
- Kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare skall bistå förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap om personsäkerhet.
- Styrdokument för personsäkerhet skall finnas.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

11. Allvarliga störningar och kriser i samhället

Händelser som kan leda till snabba försämringar i samhällets funktionsförmåga där medborgarnas liv och hälsa riskeras eller då stora miljömässiga och ekonomiska värden äventyras kan komma plötsligt. Detta medför stor vikt av att kunskap och rutiner för agerande finns utarbetade då en störning drabbar kommunen. Viktiga parametrar vid en samhällsstörning är information och kommunikation. Kommunens invånare, anställda, besökare, myndigheter, organisationer m.fl. har behov av snabb, relevant och korrekt information för att kunna göra en egen bedömning av hur situationen ska hanteras.

Riktlinjer:

- Kommunen skall ha en kompetent krishanteringsorganisation som skall vara utbildad och övad i sin funktion.
- Det skall finnas kommunövergripande beredskapsplaner för samhällsstörningar och kriser, vilka ska fastställas varje ny mandatperiod.
- Varje förvaltning/bolag skall ha planering för hantering av allvarliga störningar och kriser som kan drabba den egna verksamheten.
- Plan för hantering av extraordinära händelser skall bygga på nämndsvisa risk- och sårbarhetsanalyser.
- Kommunens säkerhets- och beredskapssamordnare skall bistå förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap.
- Det skall finnas rutiner för hantering av information till allmänheten vid samhällsstörningar.
- Det skall finnas en informationsansvarig inom kommunen.
- Kristianstads kommun skall verka för att de lokala krisaktörernas åtgärder samordnas.
- Kristianstads kommun skall verka för prioritering och samordning av resurser.
- Styrdokument för allvarliga störningar och kriser i samhället skall finnas.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

12. Skadefinansiering

Skadefinansieringen är en del av säkerhetshandlingen, och utgör en strategi och förberedd lösning för att begränsa ekonomiska konsekvenser som kan uppstå vid skada eller annan oönskad händelse i Kristianstads kommuns verksamhet. Utan en försäkringslösning skulle kommunen kunna drabbas mycket hårt vid en större skadehändelse.

Försäkringskostnaderna kan oftast påverkas genom val av olika självrisker och genom ett aktivt skadeförebyggande säkerhetsarbete.

Riktlinjer:

- Försäkringar skall anpassas utifrån kommunens ambitioner och det försäkrades värde.
- I samband med kommunens försäkringsupphandling skall försäkringens omfattning, självrisknivåer och former för intern skadefinansiering regleras.
- Det skall tillämpas central upphandling av försäkringar.
- Det skall finnas en försäkringshandläggare inom Kristianstads kommun som ansvarar för kommunens försäkringsupphandling samt bistår förvaltningarna/bolagen med råd och sakkunskap om skadefinansiering.
- Varje förvaltnings/bolags förutsättningar och behov skall beaktas i upphandlingen.
- Styrdokument för skadefinansiering skall finnas.

Uppgjord av Peter Zerpe, Skydd och säkerhet	Reviderad av	Datum 2007-10-16	Utgåva 1.0
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen	Godkänd av	Dokumentbeteckning Riktlinjer	

13. Kontroll och uppföljning

En strukturerad och kontinuerlig kontroll och uppföljning av säkerhetsarbetet i kommunens förvaltningar/bolag, är en förutsättning för att säkerställa ett systematiskt säkerhetsarbete i Kristianstads kommun. Genom införandet av ett kontrollsystem bestående av en uppgjord kontrollplan och en checklista med ett antal kontrollpunkter säkerställs en systematisk och löpande kontroll av säkerheten.

Riktlinjer:

- Kontrollplan för säkerhetsarbetet skall finnas för att kunna säkerställa att säkerhetsarbetet fortlöper i hela den kommunala verksamheten.
- Säkerhets- och beredskapssamordnaren ansvarar för att styrdokument och riktlinjer revideras vid behov, samt bistår med råd och sakkunskap om kontroll och uppföljning av säkerhetsarbetet i kommunen.
- Säkerhetsansvariga skall årligen revidera säkerhetsdokumenten för respektive verksamhet.
- Kommunens säkerhetsgrupp skall följa upp det kommunövergripande säkerhetsarbetet.
- En gång per år skall säkerhets- och beredskapssamordnaren lämna en sammanställning över vilka säkerhetsåtgärder som har vidtagits och de incidenter som har inträffat.
- Styrdokument för kontroll och uppföljning skall finnas.